

KAIP
LAIPTŲ
GALERIJA

10.28

12.19

etaplus

Meno teritorija #10

2022/10/28

„VIRUS'27“: NETIKĖTOS
JUNGTYS PROVOKUOS
NAUJAS PATIRTIS

2

KŪRYBOS POTENCIALO
GALIMYBĖS – PRARASTOS
IR RASTOS

3

S KAUSMO SĄMONĖ

5

„LAIPTŲ GALERIJA“: KOSMINIŲ PEIZAŽŲ
EKSPRESIJA M. ŠVAŽIENĖS IR J. ŠVAŽO
KŪRYBOS PARODOJE

6

A DRIJANA BALSYTĖ: OPEROS IR
BALETO TEATRO SCENOJE –
KAIP NAMIE

8

„VIRUS'27": NETIKĖTOS JUNGTYS PROVOKUOS NAUJAS PATIRTIS

Šiandien, spalio 28 d., 17 val. Šiaulių dailės galerijoje atidaromas reprezentacinis Šiaulių miesto šiuolaikinio meno ir mados festivalis VIRUS'27, kurį pristato menotyrininkas Virginijus Kinčinaitis.

Virginijaus Kinčinaičio asm. archyvo nuotr.

Nuo cirko iki entropijos

Pagaliau į šiuolaikinio meno festivalio VIRUS pavadinimą sugrįžo mados sąvoka. Nuo pirmojo festivalio buvo siekiama jungti sunkiai suderinamus dalykus – šiuolaikinio meno koncepcijas ir mados kultūrą. Eksperimentas pavyko ir jau daug metų tokia jungtis tapo šio festivalio išskirtinumo ženklu.

Tačiau pandemija privertė atsisakyti masinių renginių ir didysis mados šou trumpam buvo dingęs iš programos. Šiais metais festivalis atsitiesia ir mados bei stiliaus aktualijas pateiks išplėstinėje programoje.

Gruodžio 10 d. Šiaulių lengvosios atletikos manieže susijungs eksperimentinės, meninės mados kolekcijos, *drag queen* subkultūra, performatyvi juvelyrika, šiuolaikinis cirkas ir podiumo performansai. Tai bus ryškus kulminacinis renginys, bet iki jo dar yra kur įsibėgėti meninei vaizduotei.

Pirmoji festivalio atidarymo paroda skirta šiuolaikinės tapybos situacijai tirti. Parodą kuruoja žinomas tapytojas Jonas Gasiūnas, todėl kokybė ir intriga garantuota. Paroda dedikuojama tragiško likimo tapytojo Jono Jurciko atminimui. Tai bus proga patirti ne tik tapybos aktualijas, bet ir dramatiškus kūrybos aspektus.

Festivalį įvairins šiuolaikinio šokio, performansų įvykiai, bet dominuos parodos. Lakoniško meno sinestezę bus galima patirti Jurgio Tarabildos ir Rimanto Milkinto parodose. Abu kūrėjai subtiliai jaučia mažiausias spalvų, medžiagų slinktis, todėl šis parodinis tapybos ir skulptūros duetas suteiks naujų minimalistinės estetikos potyrių. Parodas papildys žaismingos Rafalo Piesliako skulptūros viešose Šiaulių miesto erdvėse.

Finalinis festivalio renginys gausus įvairių parodų. Tai Eglės Karpavičiūtės metatapybinės refleksijos, Neringos Poškutės erdvinė juvelyrikos meno ekspansija, fotografinė Jono Staselio pirmųjų grožio konkursų antropologija, fotografijos ir piešinio jungtyse gimstanti Virginijaus Kinčinaičio ir Mindaugo Lukošaičio entropijos estetika.

Festivalio parodos ir įvykiai susigražina ikipandeminę įvairovę, planuoja netikėtas jungtis ir provokuoja naujas patirtis. Konceptualaus meno, cirko, mados, fotografijos ir skulptūros, performansų ir šokio renginių įvairovė ir netikėtos jų sąveikos kuria išskirtinę festivalio nuotaiką.

Šiais metais pirmą kartą programą papildė šiuolaikinis cirkas. Taip išryškėja pagrindinis festivalio bruožas – integruoti visas atsirandančias naujoves ir kurti džiuginančius meno rūšių dialogus. Tai geriausias priešnuodis rudeninei monotonijai ir karo tamsybėms.

SPALIO 28 D., PENKTADIENIS, 17.00 VAL. ŠIAULIŲ DAILĖS GALERIJA (VILNIAUS G. 245)

Teminė tapybos paroda „Laiminga pabaiga“. Parodos dalyviai: Ričardas Nemeikšis, Eimutis Markūnas, Jonas Gasiūnas, Jonas Jurcikas, Konstantinas Gajitandzi, Jolanta Kyzikaitė (kuratoriai Jonas Gasiūnas ir Brigita Gelžinytė). Paroda veiks iki lapkričio 19 d.

Performansas „Skalbimo mašinai“ (pristato MMLAB).

Evaldo Janso performansas „Mačiūno kalvarijos“.

Atidarymo muzika dj „dr. Lukas“.

LAPKRIČIO 10 D., KETVIRTADIENIS, 18.00 VAL. VALSTYBINIO ŠIAULIŲ DRAMOS TEATRO MAŽOJI SALĖ (TILŽĖS G. 155)

Šokio trupės Nuepiko spektaklis „Niekur bet ne čia“.

LAPKRIČIO 25 D., PENKTADIENIS, 17.30 VAL. ŠIAULIŲ DAILĖS GALERIJA (VILNIAUS G. 245)

Paroda „Jurgis Tarabilda“.

Rimanto Milkinto skulptūrų paroda „Intarpai“. Parodos veiks iki gruodžio 17 d.

Rafalo Piesliako skulptūros viešose erdvėse (pristato šiuolaikinės skulptūros galerija AV17).

Atidarymo dj – „Disko'90“.

GRUODŽIO 10 D., ŠEŠTADIENIS, 19 VAL. ŠIAULIŲ LENGVOSIOS ATLETIKOS IR SVEIKATINGUMO CENTRAS (S. DAUKANTO G. 25)

Tarptautinis mados dizaino šou „Virus mada“.

Šiuolaikinio cirko trupės „Taigi Cirkas“ spektaklis „Up To This Point“.

Neringos Poškutės konceptualios juvelyrikos performansas.

Drag queen menininkų Genos Marvino (Paryžius) ir Alen Chicco performansai.

GRUODŽIO 22 D., KETVIRTADIENIS, 17.00 VAL. ŠIAULIŲ DAILĖS GALERIJA (VILNIAUS G. 245)

Eglės Karpavičiūtės tapybos paroda „Re-painted“.

Neringos Poškutės konceptualios juvelyrikos paroda.

Eglės Narbutaitės piešinių paroda „Pavėsis“. Parodos veiks iki 2023 m. sausio 21 d.

Atidarymo muzika dj – „dr. Lukas“.

GRUODŽIO 22 D., KETVIRTADIENIS, 18.30 VAL. FOTOGRAFIJOS MUZIEJUS (VILNIAUS G. 140)

Jono Staselio fotografijos paroda „Kaukių balius“ (kuratoriai Liutauras Degėsys ir Birutė Skaistgirienė).

Virginijaus Kinčinaičio ir Mindaugo Lukošaičio teminė paroda „en + tropė“. Parodos veiks iki 2023 m. sausio 16 d.

KŪRYBOS POTENCIALO GALIMYBĖS – PRARASTOS IR RASTOS

Spalio 21 d. Šiaulių dailės galerijoje įvyko Šiaulių miesto ir apskrities meno bei kultūros organizacijų, įstaigų darbuotojams, menininkams ir visiems suinteresuotiems asmenims skirtas gerųjų patirčių sklaidos forumas „Kūrybinis potencialas: (pra)rastos galimybės“. Pirmoje forumo dalyje pranešimus skaitė Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Anykščių, Panevėžio ir Šiaulių miestų atstovai, bendradarbiaujantys su menininkais ir vystantys meno inkubatorių, rezidencijų programas ar su menu susijusius projektus.

Verslo ir kultūros sinergija

Pranešimus skaitė „Meno zonos“ Klaipėdoje atstovas Darius Vaičekas, kuris kalbėjo apie tai, kad erdvių, kad ir apleistų, skyrimas menininkams visada yra gerai, kadangi erdvės iš naujo atgimsta ir tampa ne tik pramogų vietomis, bet gali pasitarnauti ir sunkiomis sąlygomis: prasidėjus karui Ukrainoje, „Meno zona“ priglaudė ne vieną menininką, iki šiol gyvenantį ir kuriantį mieste.

Anykščių meno inkubatoriaus vadovė Daiva Perevičienė pranešime atkreipė dėmesį į tai, kad meno inkubatoriai turi siekti įvairių finansavimo ir pajamų šaltinių bei prisidėti prie miesto kultūrinio patrauklumo, turizmo skatinimo. Kauno menininkų namų atstovai Edvinas Grinkevičius ir Agnė Bagdžiūnaitė kalbėjo apie meninio aktyvizmo atvejus ir tai, kad vystomi projektai bei veiklos turi atliepti bendruomenės poreikius, būti saugia erdve kūrybai ir socializacijai.

Nepriklausomo meno, rezidencijų ir edukacijos centro „Rupert“ atstovas Tautvydas Urbelis kalbėjo apie centro ir jo vystomų programų išskirtinumą, autonomiškumą, eksperimentinės, kūrybinės laisvės svarbą. Netrukus Panevėžyje duris atversiančio kūrybiškumo centro „Pragiedruliai“ atstovės Vaida Andrijauskaitė ir Jolita Puleikytė akcentavo miesto potencialo per kūrybines veiklas vystymą ir plėtrą, ženklų prisidėjimą prie miesto tapatumo išskleidimo.

Lukiškių kalėjimo konversijos meno vadovė Kotryna Žukauskaitė akcentavo gebėjimą dirbti ne tik kūrybingai, bet ir našiai, versliai, dėl ko galima išlaikyti ne tik vieną didžiausių Lietuvos pastatų, bet ir suteikti kūrybinę erdvę menininkams iš viso pasaulio.

Šiaulių dailės galerijos direktorė Ernesta Šimkienė taip pat kalbėjo apie sinergiją tarp verslo ir kultūros organizacijų bei pristatė šiemet pradedamą vykdyti Šiaurės Lietuvos menininkų rezidencijos Sicilijoje programą „Labas Italija“, kuri negalėtų vykti, jei ne Italijoje gyvenančios Lietuvos kvietimas ir iniciatyvumas.

Pranešimų sesiją papildė ir prof. Gintauto Mažeikio pranešimas „Kūrybiniai industriniai kompleksai ir simbolinio kapitalo gamyba“, kurio metu buvo dekonstruojami Lietuvos dvarų, kūrybos ir komercijos sąlyčio taškai.

Kodėl menininkų inkubatoriaus idėją nusi-nešė laikas?

Pasibaigus pranešimų sesijai, prasidėjo diskusija „Kalėjimas ar rūmai: vieta menininkui?“, kurioje dalyvavo menotyrininkas Virginijus Kinčinitis, filosofas Gintautas Mažeikis, menininkė Jolita Puleikytė, Lu-

kiškių kalėjimo konversijos meno vadovė Kotryna Žukauskaitė, Kauno menininkų namų atstovai Edvinas Grinkevičius ir Agnė Bagdžiūnaitė, „Meno zonos“ atstovas Darius Vaičekas, Šiaulių miesto savivaldybės Kultūros skyriaus vedėja Daina Kinčinitienė ir Šiaulių dailės galerijos direktorė Ernesta Šimkienė. Kalbėtasi apie Šiaulių miesto atvejį: prieš dešimtmetį buvo pradėta diskutuoti apie menininkų inkubatoriaus mieste steigimą, tačiau idėja nusinešė laikas. Kodėl mieste vis dar nesukuriamas menininkų inkubatorius ar stipri rezidencijų programa? Kas tai turėtų inicijuoti? Dalijamės keliais diskusijoje dalyvavusių asmenų pastebėjimais.

„Turi ateiti trys *nachalai, chamai, jauni ir įžūlūs*“

Virginijus Kinčinitis:

– Jeigu mes iki šiol nieko nepadarėm, nieko nėra, matyt, kažkas ne taip. Gal reikėtų svečių klausti – Gintauto, Dariaus, – ką reikia daryti. Taip, darbininkų miestas kažkada skambėjo oriai ir galima buvo didžiulis. Dabar kažkodėl kalbame minorine gaida. Darbininkų klasė žlugo, susikūrė kita visuomenė. *Prokrastinatorių* – greičiausiai taip. Įdomiausia, kad šiandien klausėme tiek gerųjų patirčių, visur kažkas vyksta, tikrai labai dinamiškai. Pradedant Anykščių miesteliu, baigiant triukšmingomis Dariaus Vaičekausko iniciatyvomis. Matyt, kad čia yra kažkoks praeiksmas, nes mes irgi daug metų bandėme kažką stipraus ir išpuodingo padaryti, bet galbūt buvome pralenkę laiką. Turiu mintyje kultūros fabriko istoriją, kai buvo kilusi iniciatyva ir iš apačios, ir iš viršaus. „Elnio“ fabrikų komplekse turėjo gimi didžiulis kultūros fabrikas, geriausių europinių standartų, bet nieko nepavyko.

Kodėl? Miestas nebuvo subrendęs tokiu sprendimui, nebuvo kritinės kūrėjų masės, nes menininkai buvo sutrikę, negalėjo patys sau atsakyti, reikia jiems ar nereikia. Buvo biurokratizuoti, prilipę prie Menų fakulteto. Atrodė, kad jie taip prasmuks ir tas kūrybiškumas tekės inertiška vaga. Turėjo viskas transformuotis į kitas formas ir kitus santykius. Neįvyko.

Po to dar iniciatyvų buvo, o dabar kaip priekaištas stovi Zubovų rūmai. Juk juos mes įsivaizduojame kaip tinkamą erdvę menininkų rezidencijai – ar kaip bepavaldintum. Tai galėtų būti dabartinis proveržis. Panevėžys gali kurti. Čia kažkaip grožimės tais fasadais, jų dūlėjimu. Įstrigusi, sutrikusi ir politinė valia, akademinė bendruomenė. Vilniaus universitetas egoistiškai laiko įsikibęs į Zubovų rūmus, nenori miestui atiduoti. Miestas neturi pakankamai energijos ir įžūlumo išsireikalausti. Yra ši problema.

Kalbant apie tai, ką šiandien aptarinėjome: rezidencines programas, kūrybines

industrijas, reikia pasakyti, Šiauliai, kaip žinote, jeigu įvažiuoji iš vienos pusės, tai miestas, jeigu iš kitos – miestelis. Dar iš kitos – didmiestis. Dar iš kitos – kažkoks posovietinis lageris. Tai labai keisti vaizdai, todėl ir ta rezidencinė veikla mieste yra tokia latentinė. Ją vykdo įvairiausios įstaigos, kultūros centrai su savo renginiais kviečia žmones, mes nuolat kviečiam menininkus. Apgyvendiname juos čia, kuria savo meninius projektus, bet tai neįvardinta kaip rezidencijos, labiau kaip amortizacija, kompensacinis mechanizmas. Kai vykdomi plenerai, didžiulės šventės, atvažiuoja kūrėjai, čia kuria, palieka produktus, bet tai neįforminta, neįpavidalinta. Blogiausia, kad tai daro tos pačios biudžetinės kultūros įstaigos, kurios iš tikro turi savo tiesioginę veiklą – ją turėtų ir vykdyti.

Kažkodėl tikrosios rimtos galerijos, kultūros centrai ir muziejai tokių rezidencinių programų nevykdo. Modelis turi būti kitas. Turi ateiti trys *nachalai, chamai*, jauni ir įžūlūs, degančiomis akimis, spardyti mero, banko ar kažkokių institucijų duris ir išsireikalausti vietos po saule šitame mieste, kur jie galėtų susikurti savo nišą ir gyvuoti, kaip jie įsivaizduoja. Visai be biudžetinių įstaigų, kurios funkcionuoja pagal kitus principus. Jų darbuotojai samdomi kitaip, jų hierarchija visai kita.

Ne mes turime galvoti apie rezidencijas, bet galvojame, nes mums rūpi, todėl ir inicijuojame tokias diskusijas. Tokia labai paradoksali situacija. Vis dėlto, kaip mes atrodom iš šalies, reikėtų klausti mūsų svečių. Gal mielo profesoriaus išeivio, kuris tiek triukšmo sukėlė Šiauliuose ir išvyko.

Bendraamžių, kolegų, draugų represija

Gintautas Mažeikis:

– Žinoma, visuose karuose dalyvavau, atsimenu. Pritariu, ką Virgis kalbėjo. Panevėžio dabartinė istorija galėtų būti pavyzdys, bet ne tik Panevėžio. Šiauliams galėtų būti pavyzdys Kurtuvėnų dvaro istorija. Keletas dalykų. Šiauliuose apie 2007–2008 m. vis dar galiojo proletariško teisingumo principas. Vadinasi, reikia tiksliai pasverti, kur kas eina, kiek eina, kiek pinigų bus išleista. Dar vienas dalykas, kuris buvo netikėtas, – tai puoselėjo abu laikraščiai ir bet kokia viešoji avantiūriška iniciatyva būdavo pasmerkiama. Įsivaizduoju, kad žmonės, kurie dar yra, vis dar taip elgiasi. Jie mano, kad reikia elgtis socialiai teisingai, kaip jie paskaičiuoja, kaip matosi jų logikoje. Problema, kad menai, kūrybinės industrijos nesivysto pagal logiką, jie yra avantiūriški, tuos žmones, kurie darė didžiulius dvarus arba didelius projektus, aš asmeniškai pažįstu, jie visi bepročiai, kaip Virginijus ir minėjo. Imasi neturėdami nė pusės lėšų, imasi grandiozinės vizijos,

kurią neaišku, kaip būtų galima įgyvendinti. Bet svarbiausia, kad žmogus tikėtų ir turėtų energijos. Ir jo nežlugdytų, nepersekiotų korespondentai, nefilmuotų, nefotografuotų. Neužsiiminėtų vidiniu teroru.

Bet ko mes tuo metu nežinojome, kas man buvo didelė nuostaba, šiandien nebūčiau taip nustebęs, mes įsivaizduojame, kad represija visada yra iš viršaus į apačią. Viršininkas neleidžia, todėl valdžia kalta, aš mažesnis, štai aš paklūstu, nes neturiu jėgų. Toks stereotipas. Problema, kad yra kito tipo represija. Vadinasi, tarp savų, tarp to paties rato žmonių, kaip anglų *peers* vadinama. Bendraamžių, draugų, kolegų, su kuriais dirbi.

Prisiminkime, kaip buvo su Šiaulių menų inkubatoriumi. Būtent menininkai prirašė krūvą laišku, kokia tai kvailystė, nereikia šitų dalykų daryti, buvo didžiulis spaudimas iš pačių menininkų, aktyvistų, kūrėjų pusės, tai užsibaigė katastrofa, kad nėra nei Zubovų rūmų, nei inkubatoriaus, nei pradėtos kažkokios didelės grandiozinės veiklos.

Jeigu pažiūrėsite, paprastai pasaulyje niekas neprasideda, teisingai apskaičiavus pinigus. Viskas prasideda nežiūrint to, kad nėra lėšų. Ką reikia toliau daryti? Ieškoti politinės paramos ir lėšų. Politinė parama nebūna teisingumo, kaip čia įsivaizduojam. Politinė parama – visada interesai. Susidėlioji interesus ir teisingai pasveri: aš tavo interesą patenkinsiu, tu mano stogą padarysi. Šitaip susitariama ir pamažu judama, padarant, žinoma, klaidų. Aš žinau, kad Panevėžyje buvo krūva istorijų, bet nenoriu dabar reikšti kritikos dėl Stasio Eidrigevičiaus centro, bet visgi yra pabaiga. Vis tiek yra centras, kažkas padaryta.

Kalbėjome per pertrauką apie Zubovų rūmus. Kas ten? Atsimenu – kiek projektų! Net Virginijaus projektą atsimenu, jis norėjo metalo skulptūrų parką daryti, bet jas išvogė. Tie patys menininkai po to jas pridavė į metalo laužą. Tuo ir užsibaigė skulptūrų parkas.

Represija ateina iš mūsų kolegų, tų žmonių, kuriuos pažįstame. Hannah Arendt lygino įvairias revoliucijas ir kalbėjo, kuo ypatinga Amerikos revoliucija ir kokia dvasia išliko Amerikoje. Ten viskas ne apie tai, ar kažkas turi energijos, kad reikia pamatuoti, pasverti ir pasakyti, koks jis durnius. Jeigu jis turi idėją ir energijos, tai principas yra toks: aha, aš neturiu tiek energijos, reikia juo pasinaudoti, kartu dirbti, bus pinigų ir kapitalo, kol tas turi idėją ir energijos.

Aš neturiu trukdyti to energingo žmogaus, bet prie jo pritapti. Jis turi idėją, mano idėjos prastesnės. Ką reikia daryti? Pritapti prie to, kurio idėjos geresnės. Aš esu silpnesnis, jis yra stipresnis. Nebėgti jį apskusti, bet susidėti su tuo stipresniu – padarysime dar geriau. Jei būsime kaip JAV, tuomet ką mes darysime, turėdami lūšną?

Šiaulių dailės galerijos nuotr.

► Atkelta iš 3 p.

Pastatysime milžinišką centrą tuščioje vietoje. Kaip tai įmanoma? Juk nieko neturim, išskyrus idėją. Bet turim energingą žmogų!

Jeigu kiti žmonės jo nežlugdo, mes su juo susidedame, kas nors ir išeina. Kažkokia avantiūriška idėja. Aš miesto merui, jau nesakysiu kuriam, nors jų nedaug ir buvo, esu minėjęs, jis sako: „Kodėl taip yra, kodėl Šiauliuose žlunga kultūra?“ Tą patį, ką mes svarstome. Aš jam sakau – nupirk bohemos. Ką reiškia „nupirk“? Sakau, kad Lietuvoje yra kūrybingos bohemos. Ką veikia bohema? Sakau: sėdi baruose, rūko, plepa, džiaugiasi, kuria idėjas. „Ką? Man reikia juos nupirkti?“ Taip, sakau, tu juos turi nupirkti. Kodėl? Todėl, kad neįdomu Šiauliuose, nėra kur kūrybingam žmogui nueiti, jeigu nėra bohemos. Ką veiksi? Statybininku būsi? Neįmanoma statybininku būti, jeigu esi kūrėjas. Vakarą vis tiek turi praleisti kaip kūrėjas. Jeigu nėra su kuo vakaro praleisti, yra tik batų parduotuvės, kur tu, kaip kūrėjas, dėsies? Tada išvažiuosi į kitą miestą ir praleisi vakarą ten. Vadinasi, yra tam tikros sociologinės aplinkos. Sakau, pirk bohema. O kur dėsi? Apgyvendink bohema. Ką ji veiks? Pijokaus ir dainuos. Nieko neveiks. Čia absurdas, sako. Gerai, sakau, nedarykim, nebus nieko. Pasaulis prasideda nuo žmonių.

Yra sociologijos mokslas, kuris aiškiai įvardija, kokio tipo profesijos, kokio elgesio, kokių pasaulėžiūrų reikia tam, kad tikri dalykai aplink tavę vystytųsi. Avantiūristai reikalingi, taip. Meninė bohema. Kam reikalinga meninė bohema? Kad Elonas Mus-

kas galėtų praleisti gerai vakarą. Jie niekam daugiau nereikalingi. Jie yra fonas. Žinoma, kad kiekvienas didelis geras projektas susijęs su politika ir su politiniu kapitalu, tą politinį spaudimą reikia neabejotinai daryti ir, žinoma, tada žiūrėti, koks yra politinis spaudimas.

Aš nesu Visvaldo Matijošaičio draugas ir nesu jo rėmėjas. Mano santykiai su juo nekokie. Iš karto pasakysiu: dėl Rusijos ir Ukrainos ir dėl to, kaip jis laikosi. Bet yra dalykas, dėl ko Kaune jį mėgsta. Jeigu jis imasi kokio beprotiško projekto, tai visi žinome, kad tas projektas bus padarytas. Buvo juokinga, kai eilinį kartą Vilniuje ėmė atstatinėti futbolo areną ir Kaune remontuoti, padaryti. Kaune visi žinojome, kad 100 proc. bus užbaigta. V. Matijošaitis yra toks oligarchas, kuris viską pabaigia. Jis problemas išsprendžia. Nežinau, kur jis susitaria, paskambina. Jam atveža pinigų, niekada netruksta ir viską užbaigia.

Ir, palyginimui, pradėjo Remigijus Šimašius. Sakėm, jokių variantų jis neturi. Kaip neturi – juk lėšos išskirtos, firmos pasamdytos, planas geras, projektas puikus, daug geresnis negu Kauno. Padarysim? Ne, nepadarysit, sakom. Kodėl? Nes pas jus nėra žmogaus, kuris galėtų tą padaryti.

Tam, kad padarytum, turi galvoti ne vien tik apie tai, ką galima daryti. Šitas žmogus dar supranta, ką galima daryti. Vadovo reikia tokio menininko... Šiauliams reikia mero, kuris gimtadienius norėtų švęsti gerame Šiaulių dvare. Su šiuolaikinėmis parodomis. Reikia mero, kuris norėtų vakarais išgerti Šiaulių MO muziejuje.

„Profesoriau, kaip negėda?“

Kotryna Žukauskaitė:

– Dabar tai pasisakysiu. Profesoriau, kaip negėda, kad ne nuo *ekselio* turi prasidėti projektai? Velnio tą seną idėją, kad nuo idėjos ir degančių akių. Ne. Jeigu norime sėkmės, privalome skaičiuoti. Jūsų skaitytame pranešime kultūra kainuoja, už ją reikia mokėti pinigų. Tol, kol turėsime nemokamų metalinių instaliacijų parkus, tol juos išvoginės, išvežinės ir iš to bandys duoną užsidirbti patys tų instaliacijų autoriai – kad naują galėtų iškepti.

Aš atsiprašau, šaržuuju. Bet būtina ją įkainuoti. Kiek savivaldybė privalo prisidėti? Irgi velniop. Neprivalo prisidėti. Kultūra gali pati išvažiuoti, gimdyti pinigų ir vėl investuoti į save. Čia mūsų naujos kartos reikalas tuo užsiimti. Nebūtina ieškoti rėmėjų. Galbūt galima išspręsti jų problemą – afišavimosi, munduro išsiplovimo, jeigu kada nors būtų švelnu ir paprasta. Ir daugybė kitų sąlygų. Naujas NT vystytojas nori pristatyti gražų rajoną. Gal jis gali pristatyti visą naują koncertinę erdvę? Įjunkim galvas ir dalykai pradės vykti.

Galbūt tame dvare reikia kalėdinės mugės, tai gal galima tai finansuoti? Bet vėl čia toks... Kas iš to? Koks tęstinumas iš to, kad kažkas atėjo, įmetė pinigų, bet tuo ir pasibaigė. Būtinai reikia mąstyti *ekseliu*, taip, tai yra sunku. Ne, specialistų mes beveik neturim, Lietuvoje galiu penkis suskaičiuoti, kurie mąsto nuo eilutės

iki eilutės ir tik tada imasi veiksmų. Jeigu tokie žmonės dirba su tais degančiaisiais, tada išvažiuoja projektai. Bet kodėl aš taip vis link savivaldybės? Prisipažinsiu, aš pati iš Vilniaus savivaldybės atkeliauju. Reikia dirbti su miesto įvaizdžiu. Kam ta kultūra reikalinga? Būtent šitai auditorijai, dėl 30 ateisiančių žmonių? Gal ateis 100. Kaip padaryti, kad aš iš Rygos atvažiuočiau į Šiaulius? Koks yra miesto pozicionavimas? Ar sukurtas kultūros produktas turės pakankamai lėšų pristatymui, iškomunikavimui?

Šiandien tris valandas, kol per kamščius, per miestelius atvažiavau iki Šiaulių, suskaičiavau mintyse gal aštuonis taškus, kur galėtų būti *fainas* stendas, kaip panevėžiečiai pasidarė: „Ar atsimeni, kad Šiauliuose buvo pirmas tas?“, „Ar žinojai, kad čia daugiausiai biudžetinių įstaigų, bet mes vis tiek padarėm geriausią kultūros projektą?“. Aš visiškai kitaip čia atvažiuočiau.

Jeigu miestas nori prisidėti, gal nebūtinai tiesioginiais pinigų srautais į degančių, žiauriai *fainų*, neargumentuotų projektų išvystymą, bet vien į miesto įvaizdį. Kai atvažiuoja žmonių, jie palieka pinigų, iš kurių gimsta produktai.

Pilną diskusijos įrašą galima rasti Šiaulių dailės galerijos „YouTube“ paskyroje arba nuskenavus QR kodą.

Roberta Stonkutė

MIESTO ARCHITEKTŪRĄ ATVĖRĘS FESTIVALIS „PASTATAI KALBA. ŠIAULIAI“ SULAUKĖ REKORDINIO LANKYTOJŲ SKAIČIAUS

Rugsėjo 24–25 d. Šiaulių šaligatvius kaitino ne tik vėlyvo rudens saulė, bet ir spartūs smalsių praeivių žingsniai. Daugelis greičiausiai pastebėjo raudonais marškinėliais pasipuošusius savanorius ir prie Chaimo Frenkelio vilos, Šiaulių rajono savivaldybės, vandentiekio bokšto bei daugelio kitų pastatų besibūriuojančias nemažas grupes žmonių. Tai – atvirosios architektūros savaitgalio mažesniuose Lietuvos miestuose „Pastatai kalba“ ženklai.

Jo metu miesto gyventojai ir svečiai buvo kviečiami apsilankyti, pažinti ir net iš naujo atrasti 15 išskirtinės architektūros objektų. Nemokamose ekskursijose lankytojai susipažino su pastatų architektūra ir istorija, dar negirdėtomis, už uždarytų durų laikytomis paslaptimis.

Festivalio, trukusio dvi dienas, metu įvyko 7 800 apsilankymų pastatuose, buvo pravesta apie 460 nemokamų ekskursijų. Penkios ekskursijos buvo surengtos ukrainiečių ir viena gestų kalbomis – jos pritraukė apie 100 lankytojų. Ekskursijų metu svečiai susipažino ne tik su architektūrinėmis subtilybėmis, pateko į uždarytus Centrinis pašto rūmus, televizorių gamyklos valgyklą, išvydo nuostabias VU Šiaulių akademijos freskas ir daug kitų įsimintinų vietų. Lankytojai taip pat praplėtė savo architektūrinį žodyną tokiais terminais kaip „holografinis stiklas“, „taikomoji dailė“, „atrijus“, „postmodernizmas“, „profilinė plyta“ ir daugeliu kitų.

„Džiaugiuosi, kad renginio metu pavyko atskleisti skirtingus ir charakteringus Šiaulių miesto architektūros sluoksnius, atkreipti dėmesį į tarpukario ar sovietmečio laikotarpiu statytų pastatų vertę bei pažinti juos kūrusių architektų veiklą. Be to, „Pastatai kalba. Šiauliai“ populiarumas nuteikia optimistiškai ir leidžia suprasti, kad miesto gyventojams bei svečiams rūpi architektūra. Tikiuosi, panašūs renginiai pasikartos ateityje ir tai sustiprins Šiaulių, kaip savito, gyvo ir šiuolaikiško miesto, įvaizdį!“ – sako „Pastatai kalba. Šiauliai“ turinio kuratorė Aušra Černauskienė.

„Pastatai kalba. Šiauliai“ lankytojus džiugino ne tik nemokamomis ekskursijomis, bet ir architekto dr. Martyno Mankaus paskaita „Kontekstas ir tęstinumas. Postmodernizmo idėjų raiška Šiaulių architektūroje“. Jos metu lankytojai buvo kviečiami susipažinti su Šiaulių objektais, suprasti, kodėl jie laikomi postmodernizmo architektūros pavyzdžiais ir kaip Šiaulių miesto architektūros raiška siejosi su tarptautinėmis architektūros idėjomis.

„Šis festivalis, viliuosi, pakeitė ne tik mano supratimą apie išskirtinės ir unikalių architektūros gausą Šiauliuose, juk pastatai tyliai tyko būti pastebėti. Suvokimą ženkliai sustiprino ir dr. Martyno Mankaus paskaita apie miesto postmodernizmą, juk neatsitiktinai ir Šiaulių miesto pavyzdžiais buvo apgintas daktaro laipsnis...“ – sako „Pastatai kalba. Šiauliai“ turinio kuratorius Dalius Puzinas.

„Pastatai kalba. Šiauliai“ organizatoriai dėkoja renginio lankytojams, mentoriams, savanoriams, pastatų atstovams, partneriams, rėmėjams, draugams ir visiems prisidėjusiems prie renginio įgyvendinimo.

„Šiauliai pagaliau gali atsikratyti karo sugriauto, senamiesčio neturincio miesto statuso. Šiauliai yra unika-

Benedikto Daučiono nuotr.

lūs dėl pokaryje susiformavusių architektūrinių sluoksnių, postmodernizmo, vėlyvojo modernizmo ir kitų, kuriuos miesto veide galime perskaityti ir šiandien. Džiugu, kad festivalis „Pastatai kalba“ sėkmingai įvyko, ir tikiuosi, jog jis dar sugrįš ateityje“, – sako viena iš renginio organizatorių Laura Gintilaitė.

„Pastatai kalba“ – tai atviros architektūros savaitgalis mažesniuose Lietuvos miestuose. Tai projektas, suteikiantis galimybę kiekvienam pažinti architektūrą, patirti ir suvokti mus supančios materialios aplinkos kokybės vertę. Pastatuose vyksta ekskursijos, jas veda savanoriai gidai, architektai bei pastatų atstovai. „Pastatai kalba“ organizuoja savanoriška, nevyriausybinė ir ne pelno siekianti viešoji įstaiga „Architektūros fondas“ kartu su strateginiu partneriu – Lietuvos kultūros taryba. Šiauliuose prie renginio prisidėjo partneris – Šiaulių turizmo informacijos centras. Projektą iš dalies finansavo Šiaulių miesto savivaldybė.

Nuskaitykite QR kodą savo telefone ir išvyskite renginio akimirkas.

LIETUVIAI, ŠIAULIEČIAI IR ŠIAULIAI XIX A. LATVIJOS SPAUDOJE: DVIEJŲ PUBLIKACIJŲ PĖDSAKAIS

Dr. doc. Vigmantas BUTKUS

1897 m. carinės Rusijos gyventojų surašymo duomenimis, Latvijos teritorijoje gyveno netoli 140 tūkst. vokiečių, vadinamų baltvokiečiais arba Baltijos vokiečiais. Ne paslaptis, kad dauguma jų į lietuvių ir Lietuvą žvelgė skeptiškai – kaip į mažiau civilizuotą, įvairiais požiūriais atsilikusį kraštą. Tokį žvilgsnį gana tiksliai atspindi anoniminis straipsnis „Iš Lietuvos“, kuris 1866 m. buvo išspausdintas Rygoje leistame vokiškame tęstiniame leidinyje „Baltijos mėnraštis“.

Šiauliai ir to meto šiauliečiai straipsnyje nėra vaizduojami tiesiogiai. Pradžioje autorius pasako norįs pateikti nepretenzingą Lietuvoje gyvenančių žmonių apibūdinimą, leisdamas suprasti, kad pirmiausia ir daugiausia aprašys tą Lietuvos dalį, su kuria sakosi neseniai susipažinęs. Kadangi kaip straipsnio parašymo vieta nurodyti būtent Šiauliai, nesunku padaryti išvadą, kad jie patenka į minėtąją Lietuvos dalį, tuo labiau kad esama aiškių užuominų apie šios dalies lokaciją greta Latvijos.

Kokie gi Lietuvos gyventojų, vadinasi, ir šiauliečių, bruožai išskiriami? Didelis pamaldumas, nekvestionuojant jokių katalikų religijos ir jos dvasininkų tiesų bei veiksmų. Inertiškumas, neieškant naujovių, nesiimant inovacijų, kai dirbama taip pat, kaip dirbo tėvai ir protėviai. Patiklumas,

nesavarankiškumas. Neišrankumas maistui ir aprangai, kuri esanti nepatogi, senamadiška. Pastebima, kad labai trūksta mokyklų ir mokytojų. Lietuviai, beje, kaip ir latviai, anot straipsnio autoriaus, yra itin prietaringi, labiau pasitiki ne mokslu, medicina, bet įvairiais burtininkais, užsiiminėja namine savigyda. O kaip pagrindinis lietuvių būdo bruožas pabrėžtinai įvardijamas begalinis neveiklumas, tingumas.

D a u g u m o s XIX a. viduryje į Latvijos istorijos avansceną išėjusių tautinio atgimimo veikėjų požiūris į Lietuvą ir lietuvių buvo kitoks – prielankus, tam tikrais aspektais net idealizuojantis, romantizuojantis Lietuvą, ypač jos istoriją. Vienas iš tokių veikėjų buvo publicistas, vertėjas, lietuvių literatūros populiariojas Latvijoje Andrejis Dyrikis (Andrejs Dirīkis, 1853–1888). Rygoje leistame latvių laikraštyje „Baltijos žinianešys“ 1873 m. vasarą jis dalimis publikavo savo kelionių užrašus „Devynios dienos Lietuvoje“.

Šiaulių apylinkės ir Šiauliai trumpai aprašomi pirmojoje šios publikacijos dalyje, kelionės pradžioje. Nusiskundęs neišvaizdžiu, monotonišku peizažu tarp Joniškio ir Meškuičių, Šiaulius A. Dyrikis pasiekia ankstyvą rytą ir apsistoja pas čia gyvenantį tėvynainį iš Kuršo. Kadangi būta turgaus dienos, jiedu netrukus patraukia į turgavietę, esančią centrinėje miesto aikštėje. „Derva, sena geležis, karoliai, vaisiai ir dalgiai – ir tai beveik viskas, ką čia galėjai gauti“, – konstatuoja publikacijos autorius ir

priduria, kad žmonių – lietuvių ir žydų – vis dėlto buvo susirinkę daug.

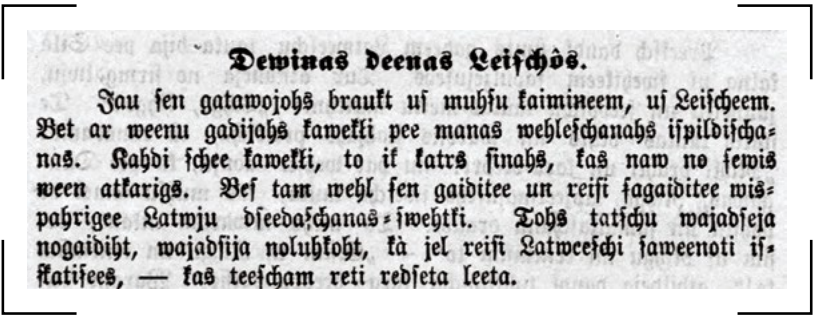
Lietuviai A. Dyrikui panašūs į latvius, net apsirengę, anot jo, panašiai: kaip ir Latvijoje, kai kurie vyrai Šiaulių turguje apsivilkę naujoviškus švarkus, siūtus „pagal vokiečių madą“. Žvalgydamasis, ką galėtų parsivežti namo prisiminimui, ne-

labai ką teranda, kol pastebi vieno žydo prekeivio knygų krautuvėlę. Kadangi moka lietuvių kalbą, teiraujasi lietuviškų knygų, bet sužino, kad jų krautuvėlėje tesą tik „koks pora“. Paklausęs,

kodėl prekeivis nepasirūpina jų įsigyti daugiau, išgirsta atsakymą: „Neįmanoma gauti.“

Nors ir sakosi prabuvęs Šiauliuose dvi dienas, A. Dyrikis daugiau įspūdžių nepateikia, iškeliauja traukinį į Kėdainius. Galima daryti prielaidą, kad miestas jam nepasirodė įdomus, nes kitos kelionėje lankytos vietovės: Kėdainiai, ypač Kaunas, Vilnius, Trakai, aprašomi sodriau ir plačiau.

Apibendrinant reiktų pasakyti, kad XIX a. ir vėlesniame Latvijos spaudos veidrodyje lietuviai, Lietuva, taip pat ir šiauliečiai, Šiauliai atspindėti nesisteningai, bet gana įvairiai. Kartais net labai smulkmeniškai, pavyzdžiui, kaip trimis – rusų, vokiečių ir latvių – kalbomisėjusiame „Rygos miesto policijos laikraštyje“, kuriame 1896 m. pabaigoje buvo publikuota tokia žinutė: „Šiaulių valstietis Kazimieras Jankovskis už degtinės butelio vagystę baudžiamas pusantro mėnesio kalėjimo.“

SKAUSMO SĄMONĖ

Filosofas Jurgis DIELIAUTAS

Skausmas – mums iš kasdienės patirties žinoma problema, todėl nuskausminimas suprantamas kaip visuotinė, natūrali, socialinė ar medicininė procedūra.

Tai yra suvaldymas, sutramdymas, pažangos siekiamybė ar ateities nesaugumo, nepatogumo įveika. Tačiau pats skausmo buvimas ar nebuvimas, vengimas ar, priešingai, jo šaukimas ir paieška – tai sudėtingesnis sąmonės funkcionavimo dalykas.

Sąmonė sudaryta iš trijų dalių. Vadinamoji daiktinė sąmonė – nejautri ir negyva, savyje uždaryta, sau pakankama. Dar yra aukštesnio lygmens organinė, jautros, imlumo kupina jutiminė sąmonė. Taip pat yra ir aukščiausia sąmonė – simbolinė, kitaip vadinama verbaline. Šios sąmonės formos skirtingos, viena į kitą nurodančios, bet ne viena iš kitos išvedamos. Tradiciškai sąmonė traktuojama kaip intencijos, ketinimo, tikslo buvimas, nes sąmonė, kaip suvokimas, turi ir savo turinį.

Skonis yra skanavimas, kelias yra keliavimas, ilgesys yra ilgėjimasis. Skausmo atveju sąmonė atsiduria paradoksalioje situacijoje, nes skausmas nerodo jokio turinio. Galima tik nusakyti, kur tai vyksta, iš dalies – kaip tai vyksta.

Negalime įprastais žodžiais apibūdinti skausmo, nes nėra įprasto „apie ką tai“. Yra keli juntami parametrai, kurie rodo lokalizaciją, laikiskumą, trinarę praeities-dabarties-ateities trukmę. Sudėtingo skausmo atveju trys laikai nyksta nepanaikiname dabartyje. Erdvine prasme skausmas atima įprastus nuotolius bei atstumus, nes visa tolesnė aplinka tampa nebepasiekiamą, nebevaldomą.

Skausmo paradoksalumas tame, kad tai yra nuoroda ar užuomina į begalinį ir savaip trikdantį intensyvumą. Tokio intensyvumo buvimas tarsi turėtų vesti į užmarštį ar visišką uždaramą, atotrūkį ar izoliaciją. Begalinis ar neįmanomas skausmas pačią sąmonę užtemdo. Tačiau yra ir kitos situacijos galimybės. O kur yra galimybė, ten yra ir sprendimas.

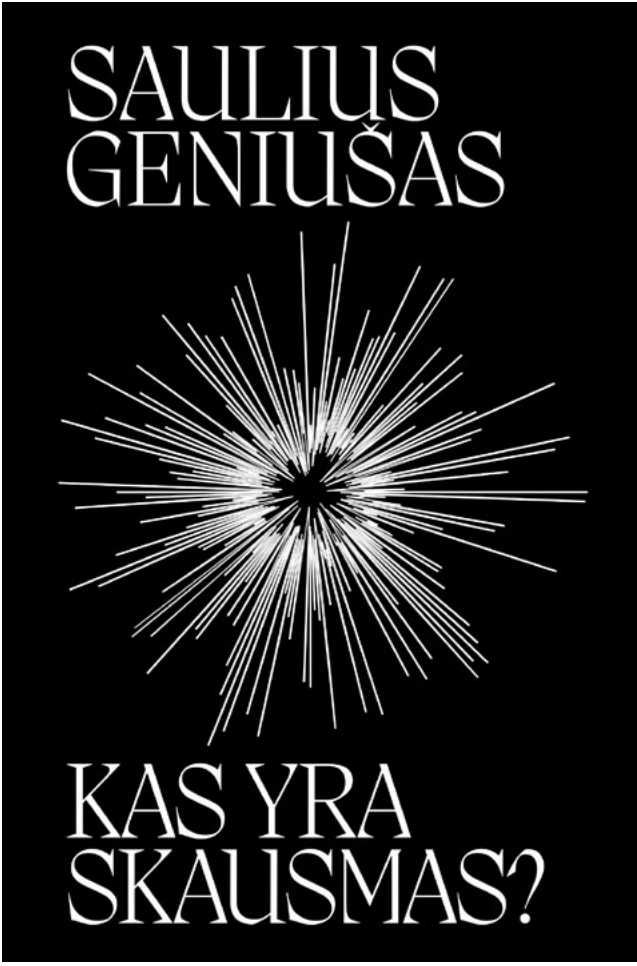
Viena iš tokių sprendimų išsaugančių situacijų yra lėtinio skausmo patirtis. Jo buvimas jau yra skausmo įveika, nes tai praėjo, pasibaigė. Tokia įveika atveria kelis svarbius dalykus. Vienas iš jų – pačios sąmonės įkūnytumas. Sąmonė yra lokalizuota kūne ir teikia kelias svarbias užuominas.

Viena iš tokių užuominų – tai „aš“, ego, klausimas, kuris yra nuoroda į „aš“ kintamumą, mobilumą, labilumą. Mano kūnas paūmėjimo atveju kreipiasi nesuprantama aplinkine kalba. Tai liudija apie nesuprantamumo buvimą manyje. Pragaras ne kitur, ne kitame – tai manyje esamas nesuprantamas vyksmas. Šalia „aš“, ego, klausimo iškyla ir savasties klausimas.

Sąmonė nėra izoliuota, nes yra sudėtinga sąveika su pasauliu, su būtimi. Kokia čia skausmo, skausmingos sąmonės padėtis? Skausmas yra išplėstinė, hermeneutinė užuomina į aplinkinį kelią, aiškinant sąmonės galimybes. Empirinis, scientistinis aiškinimas yra nepakankamas, nes empirinės kalbos galimybės čia yra, kaip kiekybinės galimybės, ne visai pakankamos. Vadinasi, pačiai empirijai prireikia platesnio, kokybinio, savybinio aiškinimo, kuris papildo ir išplečia, kai kada leidžia kitame lygmenyje išeiti iš aklavietės, spręsti aporijos klausimą.

Kai kada metaforiškai pasakoma daug daugiau negu tiesiogine ataskaitos, protokoline kalba. Spalva, garsas, meninis gestas, poetinė metafora, kiti kokybiniai faktoriai – tai aplinkinio kelio galimybė. Daug dalykų, svarstant skausmo klausimą, ryšį su sąmone, yra išsprendžiama transcendentiniame, teoriniame lygmenyje. Skausmas leidžia teigti, kad ta atmetama, nepatogi, ardanti, griauianti būsena liudija ne tik juntamą gyvumą, bet ir painesnius įkūnytus sąmonės ryšius.

Jei tokios užuominos skaitytojui smalsuoliui yra svarbios ir įdomios, tai išsamiau – su visa išplėstine intriga – apie tai galima perskaityti fenomenologo Sauliaus Geniušo lakoniškos apimties, bet labai talpioje knygoje „Kas yra skausmas?“ (Saulius Geniušas „Kas yra skausmas?“, Vilnius, 2021, „Phi knygos“).

„LAIPTŲ GALERIJA“: KOSMINIŲ PEIZAŽŲ EKSPRESIJA MARIJOS ŠVAŽIENĖS IR JONO ŠVAŽO KŪRYBOS PARODOJE

Šiauliai nelepunami lietuvių dailės klasikų parodomis, tad „Laiptų galerija“ bando užpildyti šią spragą ir kviečia į susitikimus su Lietuvos dailės meistrais. Spalio mėnesį atidaryta tekstilininkės Marijos Švažienės (g. 1930) ir tapytojo Jono Švažo (1925–1976) darbų paroda.

► Jono ir Marijos Švažų darbai.

Ekspozicijos pagrindą sudaro Švažų šeimos saugomi kūriniai, dalį darbų paskolino kolekcininkas Valdas Gaurelis. Tapytojas J. Švažas anksti paliko šio pasaulio triukšmą, garbaus amžiaus M. Švažienė negalėjo atvykti, tačiau parodos atidaryme dalyvavo sūnus Saulius Švažas. Ekspoziciją pristatė menotyrininkė dr. Dalia Karatajienė.

Kultūros renesansas

„Didžiulis kultūrinis įvykis yra ši paroda Šiauliuose. Vienoje salėje pirmą kartą eksponuojami du iškilius menininkai, klasikai, įrėžę svarbų pėdsaką Lietuvos mene, – kalbėjo dr. Dalia Karatajienė. – J. Švažas – vienas svarbiausių dailininkų šiuolaikinės lietuvių tapybos istorijoje, atsinaujinimo šauklys. O be M. Švažienės virtuozinės meistrystės neįsivaizduojama Lietuvos meninės tekstilės panorama. Su J. Švažo vardu siejamas Lietuvos kultūros renesansas, jis pradėjo lietuvių tapybos moderninimo kelią. 1960–1965 m. kilus meno atsinaujinimo bangai, jis tapo pagrindine klasikinio modernizmo judėjimo varomąja jėga kaip talentingas tapytojas, pedagogas ir parodų organizatorius.“

Menotyrininkė persakė Vinco Kisarausko prisiminimus apie diskusijas Švažų kūrybinėje studijoje, savotišką batalijų laikmetį, koloristinį sąjūdį, kuriame dalyvavo S. Džiaukštas, J. Čeponis, L. Surgailis, J. Švažas bei kiti menininkai. D. Karatajienės teigimu, J. Švažas toje meno laisvėjimo, o sykiu ir ideologinio lygmens kovoje atliko ypatingą vaidmenį: 1965 m. Maskvoje vykusio Pabaltijo šalių dailės paroda, jam inicijuojant, išaugo į Vilniaus tapybos

trienales. Lietuvos, Latvijos ir Estijos menininkai siekė atitrūkti nuo ideologizuoto pasaulio vaizdavimo, generavo naujas idėjas, davė impulsą kaitai. Tose trienalėse atsiskleidė milžiniška J. Švažo drąsa ir gebėjimas generuoti idėjas.

Kūrybinis perversmas J. Švažo tapyboje, pasak D. Karatajienės, yra ir jausminis, ir racionalus: „Mūsų kultūrinėje sąmonėje dažniausiai buvo peizažas. Jis visada mums artimas. J. Švažo tapyboje peizažas pasipildė nebūdingais motyvais – technologiniais, inžineriniais. Pradėjo reikštis nauja plastinė kalba, išryškėjo skaidri, ryški spalva ir labai aiškūs kontūrai. Spalva veikia tiesiogiai emocionaliai, psichologiškai ir fiziologiškai. O linija, kurią pradėjo J. Švažas, spalvą suturėdamas, ją apribojdamas, yra racionalumo pradai. J. Švažas pradėjo urbanistinio peizažo atsaką, bet tai nereiškia, kad tradicinis peizažas pasitraukė kažkur į nuošalę. Jis ir toliau buvo, bet įgijo tų ekspresyvių, metaforiškų elementų, tarsi atsitraukdamas nuo realistinės dailės tėkmės.“

Dr. D. Karatajienės teigimu, šia plastine kalba, išreiškiančia objektų įtaigą, dailininkas kalbėjo ne tik apie industrines struktūras, bet ir apie itin jo mėgtus medžius bei portretuojamus asmenis. Portretuose taip pat išryškėjo didelė drąsa. Ryškus siluetas, neretai ir juodas, sodrus kontūras suteikia paveikslams ypatingo dramatizmo, poetikos. Daugelio atvaizdų modelis buvęs jis pats – gal dėl to, kad daryti kito žmogaus portretą – tai kurti santykį, įeiti į kito žmogaus erdvę, atsižvelgti į jo norus. Tai varžytų kūrėjo laisvę.

„Ritminės dekoratyvių paveikslų plokštumų struktūros J. Švažo kūryboje yra naujos tapybinės kalbos ir naujos tematikos išraiška, išsivadavimo iš ideologizuoto realistinio mąstymo ženklas. J. Švažo kūrybos albume, išleistame jo 90-mečio proga, yra Justino Marcinkevičiaus mintis, kad J. Švažą galima sieti su Lietuvos kultūros

renesanso pradžia, – apibendrinio D. Karatajienė. – Tai simbolizuoja J. Švažo medis. Spalvoti jo medžiai tapo moderniosios dailės vieškeliais.“

Erdvių trauka

Šią parodą galima būtų įvardinti simboliškai – „Erdvės“. Pasak D. Karatajienės, tai abu autorius vienijanti metafora. Tik J. Švažo erdvės ryškesnės tapybinės kalbos išraiška, o M. Švažienės kūriniuose jos atsiskleidžia tiesiogiai, didžiuliais kosminiais rutuliais, ne-

žemiško švytėjimo planetomis, žerėnčiomis gamtos spalvomis. Menotyrininkės teigimu, dailininkės trauką erdvėms atskleidė jos dar 1970 m. nuaustas gobelenas „Plaštakės“ – pirmasis trimatis šios rūšies kūrinys Lietuvoje.

„M. Švažienė kūryboje, tikraja to žodžio prasme, gyvena 70 metų. Stebėtina, bet garbaus amžiaus būdama tebeaudžia gobelenus savita technika, mažai kas tokia bekuria, – sakė menotyrininkė. – M. Švažienė visatos, erdvės motyvus naudoja kaip pagrindinius. Planetas, visatos detales formuoja į dekoratyvius vaizdinius. Gobelenai stebėtinai sugeria šviesą, spalvos poveikis be galo stiprus. Marija savo kūrybine esme yra tapytoja. Tik jos tapybos priemonė – siūliukas, brėžiantis formą. Parodoje eksponuojamų gobelenų kosmosas skleidžia nepaprastą Visatos gyvybingumą ir drauge vitališką kūrėjos energiją, skleidžia šviesų, pozityvų būties pojūtį.“

Menininkų sūnus S. Švažas sakė, kad J. Švažo tapyba Šiauliuose eksponuota bene prieš 30 metų, o M. Švažienės parodų čia nebūta. Įdomu, kad tokia paroda, kai abiejų menininkų kūriniai eksponuojami vienoje salėje, vyksta pirmą kartą. Gražu, kaip jie dera tarpusavyje, nes ir tėčio, ir mamos darbuose ryškus erdvės motyvas, simbolizuojantis veržimąsi į laisvę. Jis atkreipė dėmesį į J. Švažo autoportretą, pavadintą „Žmogus tarp sienų“ (1975), kuriame juntama metaforiška suvaržymo būsena, noras ištrūkti. J. Švažo medžiai, sūnaus teigimu, taip pat stiebiasi, veržiasi į kitas erdves. Pasipriešinimą socialistinio realizmo rutinai liudija „Kosminis peizažas“. Ano meto recenzijose buvo kritikuo-

jama, kad kosminis aparatas be raudonų žvaigždžių ir neaišku, kur skrieja. Pasak S. Švažo, mamos kūryboje taip pat svarbus kosmosas bei medžio motyvas. Sielių artumą ypatingai išryškina M. Švažienės rausvomis žaromis tviskantis gobelenas „Saulė leidžiasi“ (2005), sukurtas pagal to paties pavadinimo J. Švažo darbą.

Neišgirsta rapsodija

Gėriesi virpančiomis gobelenų spalvomis ir pajauti muzikos ritmą. Vaizdų muzikalumas užburia. S. Švažas pasidalijo įdomia istorija, kaip mamos kūrinys įkvėpė garsų šveicarų kompozitorių, bet kūrinio išgirsti neteko.

1975 ar 1974 m. Sauliaus Sondeckio kvietimu šveicarų kompozitorius, pianistas Gaetanas Giuffrè koncertavo Vilniuje. M. Švažienės kūrinių parodoje išvydo gobeleną „Erdvės“ ir susižavėjo nepaprastu jo muzikalumu. Muzikantas išsivežė mažesnę kūrinio kopiją, tačiau ryšys nutrūko. Tik 2007 m. iš Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centro gaunama žinia apie KGB archyvuose rastą 1976 metų siuntą iš Gaetano Giuffrè. Joje – partitūra „Rapsodija Vilniui ir Lietuvai“. Tuomet autorius jau buvo miręs. Paaiškėjo, kad mūsų šalyje jis buvo tapęs *persona non grata* už Romo Kalantos įvykių paviešinimą Šveicarijoje, todėl kūrinys liko nesugrotas.

Skamba unisonu

Kolekcininkas V. Gaurelis sakė esąs dėkingas likimui už galimybę pažinti J. Švažo kūrybą. Jis domisi XX a. tapyba, J. Švažo kūrinių jo kolekcijoje – jau kelios dešimtys. Vyras džiaugiasi galėjęs prisidėti prie parodos. Kolekcionavimas esą prasidėjo banaliai, iš pradžių tik bandęs užpildyti tuščias naujo namo sienas. „Įsigijau vieną darbą, antrą, trečią... Atsirado atgaiva, supratimas, kad galiu leisti sau tokį malonumą. Prasidėjo gilinimasis, darbų studijavimas. Tai begalybė... – dalijosi potyriais kolekcininkas. – Kaskart naujų dalykų atsiranda. Man buvo nežinomas J. Švažas kaip portretistas, bet apsilankęs Klaipėdos Baroti galerijos surengtoje parodoje supratau, kad jis gerokai platesnis – ne tik medžiai. „Laiptų galerijos“ parodoje smagu Mariją ir Joną Švažus matyti kontekste. Jie vienas kitą papildė. Tiek metų atsiskyrimo, o vis dar skamba unisonu. M. Švažienės kūrinių dar neturiu, bet abiejų dailininkų artumas stulbina.“

Apie autorius

Jonas Švažas, vienas žymiausių XX a. 7–8 dešimtmečio Lietuvos tapytojų, gimė 1925 m. rugpjūčio 5 d. Urvikiuose (Mažeikių valsčiuje), mirė 1976 m. gruodžio 14 d. Vilniuje. 1975 m. apdovanotas LSSR valstybine premija.

Marija Švažienė gimė 1930 m. rugpjūčio 14 d. Kaune. Ji – viena žymiausių Lietuvos tekstilininkių. 1980 m. apdovanota LSSR valstybine premija.

Paroda „Laiptų galerijoje“ veiks iki lapkričio 12 d.

FOTOGRAFIJOS MUZIEJAUS PASKAITŲ CIKLE – KETURI RAKURSAI AKTUALIOMIS TEMOMIS

Nuo pat atsiradimo pradžios fotografijos įtaka nuosekliai augo ir šiandien tapo visa apimančiu reiškiniu, plačiai įsiskverbusi į įvairiausias žmogaus veiklos sritis. Fotografijos muziejus šiais metais pakvietė lankytojus į keturių viešų paskaitų ciklą „Fotografijos rakursai“, kuriame žinomi lektoriai tyrinėjo fotografiją filosofiniu, meniniu, moksliniu požiūriu ir svarstė, kokį vaidmenį ji atlieka šiandien aktualių, ne visada patogių temų kontekste, kaip sąveikauja su kitais menais, žadina laiko pojūtį mumyse bei kaip fotografijos medija pasitelkiama istorijoms pasakoti.

Edvardo Tamošiūno nuotr.

Antropoceno fotografijų estetika

Filosofas prof. Kristupas Sabolius paskaitoje dėmesį skyrė antropoceno temai. Prieš porą dešimtmečių geologų rate įsivertino sąvoka „antropocenas“, žyminti epochą, kurioje gyvename. Žmogus įgavo geologinę galią, pirmą kartą jam suteikiamas epochos vardas, pastebėjo filosofas ir pridūrė, kad visgi vardo priskyrimo procedūra nėra paprasta, ją lydi įvairios diskusijos. Lektorius išskyrė vizualinių priemonių svarbą, tyrinėjant antropoceną, aptarė Edvardo Burtynskio fotografijų seriją ir filmą „Antropocenas: žmogaus epocha“ bei kanadiečio aerofotografo Luiso Helbigo fotografijų seriją „Gražusis sunaikinimas“ („Beautiful Destruction“).

E. Burtynskio didelio mastelio panoraminėse fotografijose iš paukščio skrydžio užfiksuotas mašinų parkas, Rusijos kasyklų vaizdai, Kenijos šiukšlynai, potvyniai Nigerijoje, industrinės dykvietės ir kiti žmogaus technologinį įsiskverbimą į gamtą iliustruojantys vaizdiniai.

L. Helbigo fotografijose matomos išsiliejusios naftos dėmės, atrodančios tarsi gamtinės struktūros ir primenančios estetiškus grafikos kūrinius. Filosofas pastebi, kad apie ištiksiančią katastrofą kalbantys vaizdai, kurie turėtų mus sukreisti, suveikia priešingai – ima kelti pasigėrėjimą: „Jie turi didingumo, tam tikros malonios kutenančios nuostabos, į juos gera žiūrėti.“

K. Sabolius prisimena filosofą Walterio Benjamino mintį, kad „žmonija, Homero laikais buvusi Olimpo dievų stebėjimo objektu, dabar stebi pati save. Jos susveti-

mėjimas pasiekė tokį laipsnį, kad ji gali išgyventi savo pačios susinaikinimą kaip aukščiausios rūšies estetinį malonumą.“

Pasak lektoriaus, antropoceno vaizdai kelia dvilypį jausmą ir nebūtinai skatina žmogų imtis aktyvaus veiksmo. K. Sabolius, remdamasis prancūzų filosofų Mišelio Sero ir Bruno Laturo mintimis, svarstė, kad norint veikti svarbu sugrįžti prie veikimo mūsų terpėje, o vizualines strategijas sieti ne su visuminiu žvilgsniu. Anot filosofo, žvilgsnis, nukreiptas į artimiausią aplinką, galėtų būti atsakymas iš šiek tiek beprasmiškos antropoceno diskusijos ir būtent jis leistų sugrįžti prie tokio jausmo, kuris leistų mums veikti, elgtis kitaip.

Laiko patirtys fotografijoje

Garsus prancūzų fotografas Henri Cartier-Bressonas iškėlė lemiamo momento idėją: fotografija fiksuoja trumpalaikį, spontanišką įvykį ir atspindi tik jo esmę. Menotyrininkė, Nacionalinės premijos laureatė Agnė Narušytė pristatė paskaitą, paremtą naujausia jos knyga „Chronometrai: įsivaizduoti laiką, arba chronopolitika, heterochronija ir greitėjančio pasaulio patirtys Lietuvos mene“, ir apmąstė laiko patirtis fotografijoje.

Menotyrininkė pastebi, kad nuo pat fotografijos išradimo kadro momentiškas nebuvo momentiškas: pirmoji fotografija, kurią padarė Niceforas Niepsas 1826 m., buvo fotografuojama aštuonias valandas. A. Narušytė paskaitoje tyrinėjo, kaip menininkai išreiškia laiką fotografijoje – jo buvimą ir nebuvimą, skirtingų laiko tarpų susidūrimus, kaip apmąstoma praeitis, kaip ji perkonstruojama, atkurama istorinė

atmintis, analizavo, kokias naujas formas fotografija įgauna, jungdamasi su kitais menais: kinu, performansu, instaliacija.

Į menotyrininkės akiratį pateko daugybės menininkų kūriniai: Hiroshi Sugimoto, Jurgitos Remeikytės, Algirdo Šeškaus, Mikko Waltario, Remigijaus Treigio, Arūno Kulikausko, Gintauto Trimako, Dvilės Dagienės, Aurelijos Maknytės, Kęstučio Grigaliūno, Reginos Šulskytės, Aleksandro Ostašenkovo, Valentyno Odnoviuno, Rūtos Spelskytės, Arturo Valiaugos, Dariaus Žiūros, Violetos Bubelytės, Beno Šarkos, Akvilės Anglickaitės ir kt.

Menotyrininkės laiko paieškos skverbėsi gilyn: buvo ieškoma sąmonės laiko apraiškų, keliamas klausimas, kaip fotografijose galime jį pamatyti, jeigu laikas yra matematinė dimensija – neapčiuopiamas, neturintis materialumo ir dėl to nenufotografuojamas. Paskaitoje menotyrininkė sugriaua fotografijos momentiško mitą ir parodo, kad fotografijoje galima išreikšti ir išgyventi daug skirtingų laiko patirčių.

Fotografija kaip aktyvizmas

„Check your privilege“ – visada pasitikrink, kur stovi. Tokią frazę paskaitoje apie garsią fotografę, vizualinę aktyvistę Zanele Muholi pabrėžė dailėty-

rininkė, poetė, LGBT aktyvistė Laima Kreivytė, akcentuodama, kaip svarbu yra apmąstyti savo identitetą, vietą, aplinką, kurioje esame.

Vizualiaisiais aktyvistais save vadina menininkai, kurie meninėmis formomis siekia sukelti socialinį, politinį pokytį. Iš Pietų Afrikos Respublikos kilusios fotografės, vizualiosios aktyvistės Z. Muholi darbai eksponuojami žymiausiose pasaulio galerijose, bienalėse. Ji, reaguodama į fizinį ir psichologinį smurtą, diskriminaciją, su kuria susiduria LGBT bendruomenės nariai, pradėjo juos dokumentuoti portretų serijoje „Veidai ir fazės“. Fotografės misija – atsikratyti stigmų ir perrašyti LGBT žmonių vizualinę istoriją, parodant pasauliui jų gyvenimo realybę. L. Kreivytė atkreipia dėmesį, kad autorei fotografijose svarbu atskleisti tikrumą, autentiškumą, atsisakant idealizuotos išdailintų kūnų estetikos, kurios mus moko reklama.

„Somnyama Ngonyama“ („Pašlovinkite tamsią liūtę“) – tai kita Z. Muholi vystoma fotografijų serija, kurią analizavo dailėtyrininkė. Joje fotografė portretuoja save, kuria skirtingus charakterius, panaudodama įvairius buitinius daiktus. Autoportretais referuojama į tam tikrus šalies politikos įvykius.

Įdomu tai, kad Z. Muholi fotografijose specialiai tamsina savo odą, taip tarsi atsiimdama juodumą, kurį savinasi dominuojantys tamsiaodžių moterų įvaizdžiai medijose. L. Kreivytė pastebi, kad išryškindama tamsumą Z. Muholi ardo rasistines klišes, savo juodumą švenčia kaip grožį ir estetiką. Lektorė pabrėžė, kad „kiekvienam

menininkui svarbu tvirtai remtis į tai, kas pačiam / pačiai yra svarbu, į savo šaknis, tai, kas yra tavo identitetas, ir nebijoti kvestionuoti kultūrinių normų.“

Ar mes pasakojame istorijas, ar jos pasakoja mus?

Tokią klausimą iškėlė fotografė, multimedių žurnalistė, keliautoja, atsakingos žiniasklaidos platformos „Nara“ viena iš įkūrėjų Berta Tilmantaitė. „Istorijos dažnai pasako, kaip jos nori būti papasakotos: ar joms užteks vienos fotografijos, ar reikės daugybės. Gal tos istorijos netilps į fotografiją ir joms reikės vaizdo ar garso formato. Turi klausytis, ką istorijos sako“, – dalijasi lektorė.

Penkis žemynus, virš 60 šalių aplankiusi fotožurnalistė nuotraukas ir istorijas yra publikavusi garsiausiuose tarptautiniuose žurnaluose. Paskaitoje ji dalijosi asmeninėmis patirtimis ir sukauptomis žiniomis, aptarė fotografijos vietą žurnalistikoje, dokumentalistinio darbo ir etikos principus, kuriant dokumentinius pasakojimus. Pasak B. Tilmantaitės, kaip istorijos bus papasakotos, nulemia mūsų asmeninis santykis su tam tikru įvykiu, reiškiniu, žmogumi, todėl jokia istorija negali būti traktuojama kaip besąlygiška tiesa. Paskaitoje plačiau aptartos šiandien Lietuvai aktualios temos, į kurias fotožurnalistė gilinasi pastaruosius metus, – tai COVID-19 pandemija, pabėgėlių krizė, karas Ukrainoje.

Anot B. Tilmantaitės, dažnai viena istorija užgožia kitą, todėl labai svarbu jas priminti, kad nesusidarytų klaidingas įspūdis, jog viskas išsprendė ir problemos nebėra. Lektorė atkreipė dėmesį į tai, kad sukurti pasakojimai, juose naudojama retorika ir įvaizdžiai yra mūsų visuomenės atspindys, kuris bus matomas bei vertinamas ir ateities perspektyvoje.

Fotožurnalistė pasidalijo gerosiomis patirtimis, kaip jos ir kolegų kurti pasakojimai apie parolimpiečius ir Panevėžio įkalinimo įstaigoje kalinčias moteris su vaikais susilaukė rezonanso ir sukėlė teigiamų pokyčių.

Klausytojai iš paskaitos išsinešė ne tik intriguojančių istorijų apie gamtos ir žmogaus ryšį, socialinius iššūkius įvairiuose pasaulio kraštuose, istorinę atmintį žadinančius projektus, pažvelgė į šiandien aktualias temas, papasakotas kitu kampu, tačiau išgirdo ir priminimą nepamiršti kvestionuoti žodžių ir matomų įvaizdžių. „Kiekviena istorija, apie ką ji bebūtų, yra ir apie kiekvieną iš mūsų“, – sako B. Tilmantaitė.

Fotografijos muziejaus organizuotų paskaitų įrašus galima peržiūrėti muziejaus „Facebook“ paskyroje bei „YouTube“ kanale.

Paskaitų projektą „Fotografijos rakursai“ finansuoja Lietuvos kultūros taryba ir Šiaulių miesto savivaldybė.

Nuskaitykite QR kodą savo telefone ir žiūrėkite paskaitų video įrašus.

„Kvadratas. Meno teritorija“
Nemokamas savaitraščio „Etapius“ priedas
Leidžiamas nuo 2022 m. sausio 28 d.
Tilžės g. 74, LT-78140, Šiauliai.
Jm. k. 300618252.
PVM kodas LT100002852714.

Leidžia VšĮ „Šiauliai plus“ kartą per mėnesį –
paskutinį kiekvieno mėnesio penktadienį.
9 000 egz.

Leidinyo platinamas kartu su
savaitraščiu „Etapius“.
Leidinį galima rasti partnerių įstaigose.

www.etapius.lt
Redakcija: redakcija@etapius.lt
Reklama: reklama@etapius.lt
Tel. 8 700 12 161.
Direktorė Giedrė Brazlauskaitė.

Vyr. redaktorė Oksana Laurutyte.
Dizainerė Emilija Sasnauskaitė.
Kalbos redaktorė Elena Monkutė.

Rėmėjai:

Partneriai:

Kvietiniai autoriai:

Lietuvos dailės teoretikas,
kritikas Virginijus Kincinaitis;
humanitarinių mokslų daktaras
docentas Vigmantas Butkus;
vizualiųjų menų asociacijos „Anima Mundi
Academy“ filosofas Jurgis Dieliautas.

„Kultūra yra plonytis sluoksnelis,
kurį gali ir lietus nuplauti.“
Erichas Marija Remarkas

Kad lietus nenuplautų, tapkite
KVADRATO sergėtoju!

Jūsų parama bus skirta kultūros leidiniui
„Kvadratas. Meno teritorija“ stiprinti.
Gavėjas: VšĮ „Šiauliai Plus“,
paramos sąskaita: LT567300010098028897,
AB „Swedbank“.
Kaip paskirtį nurodykite: „Parama Kvadratiui“.

ADRIJANA BALSYTĖ: OPEROS IR BALETO TEATRO SCENOJE – KAIP NAMIE

Šiaulietė abiturientė Adrijana Balsytė jau ne vienerius metus išbandė savo jėgas įvairiose scenose – nuo „X faktoriaus“ iki Operos ir baleto teatro. Visgi mergina teigia, kad ne visur pasirodydama jaučiasi savo vietoje. Adrijana papasakos, kaip atrado muzikinį kelią, kaip viską suspėjo, kokį kūrinį svajoja atlikti ir ką slepia jos pavardė.

- **Ar nuo mažens norėjai dainuoti?**
- Aš tiesiog norėjau būti muzikoje. Kad dainuosiu, negalvojau. Maniau, kad gal savo gyvenimą siesiu su smuiku, tačiau tas instrumentas man nelabai prilipo. Baigusi muzikos mokyklą, dar porą metų lankiau orkestrą, kur grojau smuiku, bet po to jį padėjau į šoną. Kai aplanko nostalgija, dar pagroju, bet tik namie. Labiau pamėgau dainavimą.
- **Daug vaikų, kai susižavi kokia nors veikla – ar muzika, ar sportu, ar kita, – susižavi koku nors asmeniu. Ar tau taip nebuvo?**
- Konkretaus asmens negalėčiau išskirti. Meilė kai kuriems atlikėjams išsivystė vėliau. Kadangi dainuoju klasikinę muziką, ma-

no ikonos – Maria Callas, Jonas Kaufmannas. Žaviuosi tų žmonių balso tembrais.

- **Kaip prasidėjo tavo muzikinis kelias?**
- Mano mama pastebėjo, kad buvau labai muzikalus vaikas – visada ir visur dainuodavau. Pasakojo, kad bet koks namų apyvokos daiktas – ar šukos, ar televizoriaus pultelis – virsdavo mikrofonu. Todėl mama, kai buvau penkerių, mane nuvedė į muzikos mokyklą. Ten dalyvavau atrankoje ir man pasakė, kad turiu labai gerą klausą, todėl turiu mokytis groti smuiku.
- **Vėliau, lankydama „Sandoros“ progimnaziją, dainavau liturginiame chore. Muzikos mokytoja Rolanda pastebėjo, kad esu gabi dainavimui ir supažindino su mano dainavimo mokytoja Beata – su ja dirbu iki šiol: pradėjau individualiai, o po to įstojau į S. Sondecio menų gimnaziją, kur ji dirba.**
- **Kaip atrodo tavo dienotvarkė? Ar lieka laiko kitiems pomėgiams?**
- Gal atrodytų juokinga, bet ryte atsikėlusį dažnai patikrinu, ar vis dar turiu balsą. Atlieku tokius paprastus pratimus. Yra – gerai. Gali ir nebūti. Dainavimas yra labai susijęs su psichologija. Jei kurios nors natos neskamba, taip gali būti ne dėl to, kad neturi tų natų savyje, o dėl to, kad esi blogos nuotaikos. Tai didelis darbas su smegenimis. Turi save nuteikti, kad gali tai daryti. Tada skamba.
- **Laisvalaikio praktiškai neturiu. Kadangi pas mus mokykloje yra ir bendrieji, ir meniniai mokslai, tai viskas susideda. Namo grįžtu labai vėlai, o dar reikia ir namų darbus padaryti. Stengiuosi susidėlioti prioritetus. Labai daug padeda mano mama. Be muzikos, kažkokio laisvalaikio ar hobio neturiu. Gal dar neatradau.**
- **Daug keliauji į koncertus, konkursus. Ar mokslai nenukenčia?**
- Būna, kad kenčia, bet aš labai stengiuosi. Ne visada pavyksta. Kai jaučiu, kad ateina tas nuovargio lūžis, tada dažniausiai prasideda kokia nors sloga. Visada taip: kažką darai darai, tada ateina tas lūžis, savaitę turi ilsėtis ir po to vėl varai.
- **Kokie koncertai ar konkursai tau įsiminė labiausiai?**
- Teko dalyvauti įvairiausiuose konkursuose – tiek tarptautiniuose, tiek respublikiniuose. Rugsėjo mėnesį dalyvavau žydų dainininkės Nehamos Lifshitz konkurse ir ten savo kategorijoje laimėjau pirmąją vietą. To konkurso laureatai yra pakviesti važiuoti lapkritį koncertuoti į Izraelį. Labai džiaugiuosi ir ruošiuosi kelionei.
- **Išskirčiau tai, kad tapau „Dainų dainelės“ laureate ir turėjau galimybę pasirodyti Operos ir baleto teatre. Tai paliko didžiulį įspūdį. Būtent ten atrodė kaip mano scena. Jaučiausi kaip namie.**

R. Parafernavičiaus nuotr.

J. Stacevičiaus nuotr.

► **Adrijana Balsytė:** „Man labiausiai patinka, kai, man padainavus, sako, kad nuo balso šurpas nubėga. Tai pats didžiausias komplimentas.“

- **Dalyvavai „X faktoriuje“. Kokios patirties ten įgijai?**
- Viskas prasidėjo nuo to, kad buvo karantinas ir negalėjau niekur koncertuoti. Taip atsitiko, kad pamačiau anketą ir ją užpildžiau – pagalvojau save išbandyti. Įpusėjus tam procesui, supratau, kad mano vieta – ne ten, aš turiu būti kitokioje scenoje. Džiaugiuosi, kad pabandžiau ir nereikia galvoti, kaip viskas būtų buvę.
- **Ar galėtum išskirti kokį nors vieną kūrinį, kurį tau teko atlikti ir labai smagu prisiminti?**
- Teko atlikti tikrai daug kūrinų. Įsimintiniausias – tas, nuo kurio prasidėjo mano, kaip dainininkės, karjera. Tai yra „Lakštingalos daina“ iš operetės „Paukščių koncertas“. Man tas kūrinys labai artimas ir sukelia daug prisiminimų.
- **O yra tokių kūrinų, kuriuos svajoji atlikti?**
- Turbūt kiekvienos operos solistės svajonė yra atlikti „Nakties karalienę“. Mano taip pat.
- **Kas tave įkvėpia tobulėti?**
- Artimieji, jų palaikymas, gražūs žodžiai. Man labiausiai patinka, kai, man padainavus, sako, kad nuo balso šurpas nubėga. Tai pats didžiausias komplimentas. Mano mama taip sako – kad viskas suvirpa, kai aš dainuoju. Tai labai motyvuoja.
- **Klausytojams nubėga šurpas. O kaip ant scenos jautiesi tu?**
- Man labai gera. Nežinau, kaip apibūdinti tą jausmą, bet jis labai geras. Kai jau nulipu nuo scenos, tas adrenalinas užlieja, būnu pilna energijos. Atrodo, pasikraunu. Man dabar svarbiausia būti muzikoje. Jaučiu, kad tai teisingas kelias.
- **Kokių planų ateičiai turi?**
- Noriu stoti į Lietuvos muzikos ir teatro akademiją. Norėčiau būti atlikėja, įgauti kuo daugiau patirties, o tada galbūt ir mokyti kitus.
- **Kaip manai, ar tavo likimas užprogramuotas pavardėje?**
- Daug kas taip sako. Aš labai tikiuosi. Tokia pavardė suteikia tikėjimo, kad taip lemta.

Elena Monkutė